

Міністерство охорони здоров'я України
Полтавський державний медичний університет

Кафедра психіатрії, наркології та медичної психології

«УЗГОДЖЕНО»

Гарант освітньо-професійної
програми «Педіатрія»

 Тетяна КРЮЧКО

“ 29 ” 08 2022 року

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

Голова вченої ради медичного
факультету № 1

 Микола РЯБУШКО

Протокол від 31.08.2022 № 1

СИЛАБУС

Основи психотерапії в дитячому віці

(назва навчальної дисципліни)

Вибіркова навчальна дисципліна

(навчальна дисципліна обов'язкова/ вибіркова)

рівень вищої освіти	другий (магістерський) рівень вищої освіти
галузь знань	22 «Охорона здоров'я»
спеціальність	228 «Педіатрія»
кваліфікація освітня	магістр педіатрії
кваліфікація професійна	лікар
освітньо-професійна програма	«Педіатрія»
форма навчання	денна
курс та семестр вивчення навчальної дисципліни	IV курс, 7 семестр

«УХВАЛЕНО»

на засіданні кафедри психіатрії,
наркології та медичної психології

Зав. кафедри Андрій СКРИПНІКОВ

Протокол від 26.08.2022 № 1

Полтава – 2022 рік

ДАНИ ПРО НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ, ЯКІ ВИКЛАДАЮТЬ НАВЧАЛЬНУ ДИСЦИПЛІНУ

Прізвище, ім'я, по батькові викладача (викладачів), науковий ступінь, учене звання	к.мед.н., доцент Боднар Леся Анатоліївна
Профайл викладача (викладачів)	https://psychiatry.pdmu.edu.ua/team
Контактний телефон	+380532648160 +380672565038
E-mail:	psychiatry@pdmu.edu.ua
Сторінка кафедри на сайті університету	https://psychiatry.pdmu.edu.ua/

ОСНОВНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Обсяг навчальної дисципліни

Кількість кредитів / годин – 3/90, із них:

Лекції (год.) – 10

Практичні заняття (год.) – 20

Самостійна робота (год). – 60

Вид контролю – Залік

Політика навчальної дисципліни

Організація освітнього процесу за освітньою компонентою «Основи психотерапії в дитячому віці» реалізується на кафедрі психіатрії, наркології та медичної психології Полтавського державного медичного університету відповідно до «Положення про організацію освітнього процесу в Полтавському державному медичному університеті» та інших діючих нормативних документів (<https://www.pdmu.edu.ua/n-process/department-npr/normativni-documenti>).

Проведення освітнього процесу за дисципліною «Основи психотерапії в дитячому віці» в особливих умовах (військовий стан, карантин під час пандемії т.ін.) відбувається за допомогою технологій дистанційного навчання, зокрема лекції та практичні заняття проводяться з використанням платформи Zoom, Google Meet, Google Classroom та ін.

Полтавський державний медичний університет є самостійним, незалежним і відповідальним вищим навчальним закладом у прийнятті рішень стосовно розвитку академічних свобод, організації освітнього процесу, внутрішнього управління, економічної та іншої діяльності, самостійного добору та розстановки кадрів у межах, установлених Законом України «Про вищу освіту» (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18/print1382613528661298#Text>).

Вивчення навчальної дисципліни «Основи психотерапії в дитячому віці» потребує: підготовки до практичних занять; виконання самостійної роботи

відповідно до робочої програми навчальної дисципліни; опрацювання рекомендованої базової, допоміжної літератури, інформаційних ресурсів.

Підготовка та участь у практичних заняттях передбачає: ознайомлення з силабусом навчальної дисципліни та тематичними планами практичних занять; вивчення теоретичного матеріалу; виконання завдань, запропонованих для самостійного опрацювання.

Результатом підготовки до заняття має бути набуття здобувачами теоретичних знань практичних навичок первинної діагностики, лікування, профілактики психічних розладів, психосоціальної реабілітації пацієнтів з психічними розладами. Відповідь здобувача повинна демонструвати ознаки самостійності виконання поставлених завдань, відсутність ознак повторюваності та плагіату.

Контрольні заходи оцінювання навчальної діяльності здобувачів включають поточний та підсумковий контроль знань, умінь і навичок студентів відповідно до Положення про організацію і методику оцінювання навчальної діяльності здобувачів вищої освіти в Полтавському державному медичному університеті (https://www.pdmu.edu.ua/storage/department-npr/docs_links/NMQ6RVrpAGYUkpw1JoSJaApnMMMwbKdxQN9FC2hu.pdf).

Контрольні заходи базуються на принципах: відповідності стандартам вищої освіти; використання стандартизованої та уніфікованої системи діагностики, спрямованої на застосування знань; визначеності критеріїв оцінювання; об'єктивності та прозорості технології контролю. Викладач обов'язково оцінює успішність кожного студента на кожному занятті за чотирибальною (традиційною) шкалою з використанням критеріїв оцінювання для відповідної дисципліни, розроблених з урахуванням стандартизованих узагальнених критеріїв оцінювання знань студентів.

Здобувачі вищої освіти зобов'язані поважати честь і гідність інших осіб; відповідально ставитись до своїх обов'язків, вчасно та добросовісно виконувати завдання, передбачені навчальними програмами та планами, освітньо-науковими програмами.

Здобувачі вищої освіти повинні бути присутніми на всіх навчальних заняттях, окрім випадків, викликаних поважними причинами (пропущені заняття повинні бути відпрацьовані відповідно до Положення про відпрацювання пропущених занять і незадовільних оцінок здобувачами вищої освіти Полтавського державного медичного університету (https://www.pdmu.edu.ua/storage/department-npr/docs_links/Tw1ZR7sjAmDI8i0uE6kRX5q2F80J6AiwZ2dvVIQ.pdf)).

Здобувачі вищої освіти повинні ефективно використовувати час навчальних занять для досягнення освітніх цілей; під час контрольних заходів не використовувати джерела інформації (усні (підказки), письмові (роботи інших осіб), друковані (книги, методичні посібники), електронні (телефони, планшети), заборонені викладачем, відповідно до Положення про академічну доброчесність здобувачів вищої освіти та співробітників Полтавського державного медичного університету (https://www.pdmu.edu.ua/storage/n_process_vimo/docs_links/V7NzyqhQzHq53eACy2HYIG1IeuxV42DvO1Eq9tPA.pdf)).

Здобувач вищої освіти повинен дотримуватися навчально-академічної етики та графіка навчального процесу; бути зваженим, уважним. Заохочення чи стягнення можуть застосуватися до здобувачів вищої освіти, які сумлінно виконують перераховані вимоги чи систематично порушують їх, відповідно до Положення про матеріальне заохочування за успіхи в навчанні здобувачів освіти Полтавського державного медичного університету (https://www.pdmu.edu.ua/storage/app/public/department-npr/docs_links/RmhZx0Lx1V0c6zZkg1mCkcW6omo3enMM4uB6C5bT.pdf).

Опис навчальної дисципліни

Зміст дисципліни «Основи психотерапії в дитячому віці» охоплює коло питань щодо формування уявлень здобувачів відносно основ психотерапевтичної практики. У процесі її вивчення розглядаються основні закономірності та особливості психічної активності і поведінки лікаря загальної практики у рамках його практичної діяльності, що є основою для формування світогляду і практичних навичок майбутніх лікарів. У ході вивчення даної дисципліни у студентів формуються навички отримання, аналізу та узагальнення інформації, необхідної для організації процесу консультування при кризових станах.

Опанування курсу дає можливість здобувачам навчитись своєчасно діагностувати патологічні стани, впливати на процес одужання, вивчити основи вирішення питань соціальної та трудової реабілітації людей із різними видами посттравматичних станів, неврозів, панічних та тривожних розладів у роботі лікаря загальної практики; навчитись виявляти їх психологічні особливості; опанувати психічні фактори, що мають вплив на виникнення, перебіг, профілактику, лікування та прогноз описаних станів; опанувати знання відносно особливостей міжособистісної взаємодії даної категорії пацієнтів із найближчим оточенням; виявляти та запобігати виникненню психологічних передумов щодо рецидивів порушень психічного стану; вивчити організаційно-методичні аспекти та психологічні засади збереження професійного здоров'я лікаря, медичного психолога, а також напрямки та методики по збереженню здорового способу життя медика і заходи попередження професійних захворювань тощо.

Пререквізити і постреквізити навчальної дисципліни

Пререквізити:

- анатомія людини з особливостями дитячого віку (знати будову ЦНС);
- фізіологія з особливостями дитячого віку (знати фізіологічні процеси функціонування ЦНС);
- патоморфологія з особливостями дитячого віку (знати патоморфологічні зміни, які викликаються психічними розладами);
- патофізіологія з особливостями дитячого віку (знати патофізіологічні процеси, які лежать в основі етіології та патогенезу психічних та поведінкових розладів);
- медична психологія з особливостями дитячого віку (знати психічні сфери, методи дослідження психологічного стану людини, класифікацію психосоматичних розладів, психологічні аспекти залежної поведінки, основні методи психотерапії в роботі лікаря загальної практики, вміти досліджувати психологічний стан людини, визначати тип акцентуації особистості,

діагностувати психосоматичні розлади, проводити профілактику та раннє розпізнавання залежної поведінки).

Постреквізити:

Навчальна дисципліна «Основи психотерапії в дитячому віці» закладає основи вивчення студентами психіатрії, наркології з особливостями дитячого віку, внутрішньої медицини, педіатрії та інших клінічних дисциплін.

Мета та завдання навчальної дисципліни:

– метою вивчення навчальної дисципліни є підвищення рівня теоретичних знань та практичних навичок здобувачів у сфері психотерапевтичної допомоги. Опанування основ психотерапії та ознайомлення з широким спектром лікувального впливу дає можливість студентам свідомо і більш функціонально впроваджувати у медичну практику ефективні методи допомоги пацієнтам.

– основними завданнями вивчення дисципліни є: ознайомити з принципами та методами сучасної психотерапевтичної роботи; надати знання з теорії та практики сучасних психотерапевтичних шкіл; висвітлити показання і обмеження для здійснення психотерапії, порядок підготовки пацієнта, етико-деонтологічні основи психотерапевтичної роботи; укріплювати позитивну професійну мотивацію, сформувати вміння застосовувати окремі методи та методики психотерапії при наданні соціально-психологічної допомоги особистості; сприяти розвитку у студентів вміння застосовувати психологічні знання при організації власної поведінки.

Компетентності та результати навчання згідно з освітньо-професійною програмою, формуванню яких сприяє дисципліна

Згідно з вимогами дисципліна забезпечує набуття здобувачами **компетентностей:**

– *інтегральна:*

здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у професійній діяльності в галузі охорони здоров'я за спеціальністю 228 «Педіатрія» в умовах неповної або обмеженої інформації з урахуванням можливостей інноваційної медицини в мультидисциплінарному контексті соціальної та етичної відповідальності.

– *загальні:*

1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
3. Знання та розуміння предметної галузі та розуміння професійної діяльності.
4. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.
5. Здатність приймати обґрунтовані рішення; працювати в команді; навички міжособистісної взаємодії.
6. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

– *спеціальні (фахові, предметні):*

1. Навички опитування пацієнта.
2. Здатність до визначення необхідного режиму праці та відпочинку при лікуванні захворювань

3. Здатність до визначення принципів та характеру лікування захворювань.

Результати навчання для дисципліни:

по завершенню вивчення навчальної дисципліни здобувачі повинні

знати:

1. Загальні принципи проведення психотерапії.

2. Прийоми та техніки впливу, які використовуються у різних психологічних школах.

3. Характеристики умов ефективного психотерапевтичного процесу.

4. Особливості поведінкових та емоційних проявів, що характерні для різних типів людей.

вміти:

1. Виділяти та адекватно аналізувати особливості поведінкових та емоційних порушень особистості.

2. Застосовувати психологічні знання на практиці.

3. Робити аналіз психологічних ситуацій, які виникають у різних людей, в різних обставинах.

4. Знаходити шляхи психологічного впливу для різних категорій людей.

Тематичний план лекцій за модулем із зазначенням основних питань, що розглядаються на лекції

№ з.п.	ТЕМА	Кількість годин
	Модуль 1. Основи психотерапії в дитячому віці. Змістовний модуль 1. Основні напрямки та концепції психотерапії	
1.	Психотерапія як наука і як мистецтво. Сучасний простір психотерапевтичного досвіду. Психотерапевтичне середовище Питання: 1. Визначення психотерапії, об'єкт і предмет психотерапії. 3. Моделі психотерапії. Методи і засоби психотерапії. 4. Класифікація психотерапевтичних методів і показників їх застосування. Індивідуальна та групова психотерапія. 5. Проблеми деонтології у психотерапії.	2
	Змістовний модуль 2. Прикладні аспекти психотерапії	
2.	Психологія болю. Психотерапія при психалгіях Питання: 1. Психосоціальні взаємозв'язки в розвитку та збереженні болю. 2. Коморбідність психалгій. 3. Психотерапія болю.	2
3.	Психотерапія травми Питання: 1. Емоційний стрес як фактор етіопатогенезу психосоматичних розладів. 2. Порушення адаптації, дістрес. 3. Поняття та причини психотравми.	2
4.	Психотерапія в роботі з дітьми Питання: 1. Фактори, закономірності та періоди психічного розвитку особистості. 2. Особливості роботи з дітьми.	2

	3. Терапія творчим самовираженням, показання, успішність застосування методу.	
5.	Психотерапевтична допомога лікарю при емоційному вигоранні Питання: 1. Поняття «емоційного вигорання», його стадії та феномени. 2. Способи розуміння феномену емоційного вигорання і механізми «антивигорання». 3. Проблеми професійного ризику психологів/психотерапевтів. 4. Психотерапія в роботі з синдромом емоційного вигорання.	2
Усього		10

Тематичний план практичних занять за модулем/модулями і змістовими модулями із зазначенням основних питань, що розглядаються на практичному занятті

№ п/п	Назва теми	Кількість годин
Модуль 1. Основи психотерапії в дитячому віці.		
Змістовний модуль 1. Основні напрямки та концепції психотерапії		
1.	Психотерапія як наука і як мистецтво. Питання: 1. Визначення психотерапії. 2. Сутність, об'єкт і предмет психотерапії. 3. Моделі психотерапії. Методи і засоби психотерапії. 4. Цілі, задачі психотерапії, консультування, психологічного супроводу.	2
2.	Сучасний простір психотерапевтичного досвіду. Питання: 1. Класифікація психотерапевтичних методів і показників їх застосування. 2. Психодинамічна концепція З.Фрейда. Психодинамічна теорія Юнга. 3. Теорія трансактного аналізу Берна. Значення рольових стосунків. Мета психотерапевтичного процесу. 4. Загальна характеристика поведінкового напрямку в психотерапії.	2
3.	Психотерапевтичне середовище. Питання: 1. Проблеми деонтології у психотерапії. 2. Основні скарги клієнта. 3. Індивідуальна та групова психотерапія.	2
4.	Спілкування як міжособистісна взаємодія. Особливості особистості пацієнта. Питання: 1. Поняття міжособистісної взаємодії. 2. Психологічні основи спілкування в лікувально-діагностичному процесі. 3. Комунікативні компетенції лікаря загальної практики (побудова терапевтичного альянсу, методи досягнення комплаєнсу, основи раціональної психотерапії).	2
Змістовий модуль 2. Прикладні аспекти психотерапії		
5.	Психологія болю. Психотерапія при психалгіях. Питання: 1. Психосоціальні взаємозв'язки в розвитку та збереженні болю.	2

	2. Коморбідність психалгій. 3. Психотерапія болю.	
6.	Психотерапія фобій, панічних атак, нав'язливостей. Питання: 1. Механізм виникнення неврозів. 2. Техніки, що використовуються для лікування фобій. 3. Психотерапія ятрофобій.	2
7.	Психотерапія травми. Питання: 1. Емоційний стрес як фактор етіопатогенезу психосоматичних розладів. 2. Порушення адаптації, дістрес. 3. Поняття та причини психотравми.	2
8.	Психіка і соматоформні розлади. Психотерапія при психосоматичних розладах. Питання: 1. Психосоматичний підхід в медичній психології та медицині. 2. Теорії психосоматичних взаємовідношень: психоаналітична, нейрогуморальна, фізіологічна, кортико - вісцеральна. 3. Механізми психологічного захисту особистості. 4. «Великі» психосоматичні захворювання. Принципи профілактики психосоматичних розладів.	2
9.	Психотерапія в роботі з дітьми. Питання: 1. Фактори, закономірності та періоди психічного розвитку особистості. 2. Особливості роботи з дітьми. 3. Терапія творчим самовираженням, показання, успішність застосування методу.	2
10.	Психотерапевтична допомога лікарю при емоційному вигоранні. Залік. Питання: 1. Поняття «емоційного вигорання», його стадії та феномени. 2. Способи розуміння феномену емоційного вигорання і механізми «антивигорання» (позитивне мислення, копінг (асертивна поведінка) і творчість). 3. Проблеми професійного ризику психологів/психотерапевтів. 4. Психотерапія в роботі з синдромом емоційного вигорання.	2
Усього		20

Самостійна робота

№п/п	Тема	Кількість годин
1	Підготовка до практичних занять – теоретична підготовка та опрацювання практичних навичок	40
2	Опрацювання тем, що не входять до плану аудиторних занять (перелік) із зазначенням основних питань, що повинні бути вивчені: 1. Психологія пізнавальних психічних процесів Питання: 1. Поняття про увагу як особливу форму психічної активності. 2. Загальна характеристика пізнавальних процесів. 3. Поняття про сприймання. 4. Поняття про пам'ять. 5. Поняття мислення та розуміння його специфіки у порівнянні з	20

<p>безпосереднім чуттєвим відображенням.</p> <p>6. Поняття про уяву та її своєрідність як пізнавального процесу.</p> <p>2. Психоедукація, її застосування в роботі лікаря-інтерніста</p> <p>Питання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття про психоедукацію. 2. Вплив застосування основ психоедукації лікарем на подальший перебіг захворювання та прогноз. <p>3. Особливості ведення пацієнтів із тривожними розладами</p> <p>Питання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Вплив хвороби на емоційний стан. 2. Нозогенії. 3. Принципи психотерапевтичної корекції відношення до хвороби, тактика лікаря стосовно хворих з патологічними типами реагування на хворобу. <p>4. Особливості лікування пацієнтів із девіантною поведінкою у соматичному стаціонарі</p> <p>Питання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Психологічні аспекти залежності від психоактивних речовин, надцінні захоплення (гемблінг, інтернет - залежність), залежності харчової поведінки. 2. Суїцидальна поведінка, профілактика і раннє розпізнавання суїцидальних тенденцій. 3. Особливості суїцидальної поведінки у хворих в онкології, на СНІД, при вроджених та набутих фізичних дефектах. Психологічні особливості суїцидальної поведінки при залежностях. <p>5. Масковані депресії в роботі лікаря загальної практики</p> <p>Питання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Визначення, розповсюдженість, гендерні особливості, клініка і діагностика, клінічні варіанти. 2. Принципи надання допомоги хворим на масковані депресії. <p>6. Основні засади психогігієни та психопрофілактики у соматичному стаціонарі.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Визначення понять «психогігієна», «психопрофілактика», первинна та вторинна психопрофілактика. 2. Основні розділи психогігієни: вікова психогігієна, психогігієна праці і побуту, сім'ї і сексуального життя. 3. Роль лікаря загальної практики в профілактиці нозопсихологічних проявів. 	
Разом	60

Індивідуальні завдання

Виконання індивідуального завдання передбачає підготовку повідомлення або написання реферату на основі опрацювання першоджерел на одну із запропонованих тем:

1. Історичний розвиток психотерапії як галузі психологічної науки.
2. Основні напрямки сучасної психотерапії і тенденції їх розвитку.
3. Теоретичні основи психотерапії.
4. Особистість психотерапевта.
5. Психодинамічний напрямок психотерапії.
6. Гуманістичний напрямок психотерапії.
7. Когнітивно-біхевіоральний напрямок психотерапії.
8. Тілесно-орієнтований напрямок психотерапії.

9. Арт-терапія як метод роботи з особистістю.
10. Мета та етапи сімейної психотерапії.
11. Психотерапевтичний контакт.
12. Етапи психотерапевтичного процесу.
13. Значення структури особистості для психотерапевтичного процесу.
14. Принципи психотерапевтичної корекції відношення до хвороби.
15. Базові комунікативні навички і їх значення для психотерапевтичного консультування.
16. Поняття конфлікту. Несвідомі процеси. Механізми захисту.
17. Конфлікти в медичному середовищі, способи вирішення та попередження.
18. Генезис психалгій, психотерапевтична допомога при психалгіях.
19. Психотерапія при фобічних розладах, тривожних станах.
20. Психологічні особливості осіб із посттравматичними станами.
21. Психотерапевтична допомога при кризових станах.
22. Психосоматичний підхід як принцип лікувальної діяльності (історичний аспект).
23. Теорії психосоматичних взаємовідношень.
24. Психодинамічне розуміння симптомів психічних та психосоматичних розладів.
25. Принципи профілактики психосоматичних розладів.
26. Етико-деонтологічні аспекти психотерапії.
27. Вікові особливості проведення психотерапії.
28. Стадії психосексуального розвитку і типи регресивної поведінки.
29. Особливості психотерапевтичної допомоги в дитячому віці.
30. Синдром емоційного вигорання та шляхи його попередження.

Вимоги до реферату.

Обсяг реферативної роботи має складати – 10-20 сторінок. До загального обсягу роботи не входять додатки, глосарій, список використаних джерел, таблиці та рисунки, які повністю займають площу сторінки. Але всі сторінки зазначених елементів підлягають суцільній нумерації. Номер сторінки проставляють арабськими цифрами у правому верхньому кутку (на титульній сторінці реферату номер сторінки не проставляють). Робота має бути акуратно написана від руки або надрукована з дотриманням стилістичних і граматичних норм. У тексті обов'язково повинні бути посилання на літературу та інші джерела, що використовувалися при підготовці реферату.

Текст реферативної роботи викладається державною мовою на стандартних аркушах формату А-4(210 x 297). Робота друкується шрифтом Times New Roman, 14 кеглем; вирівнювання - “За шириною”; міжрядковий інтервал “Полуторний” (1,5 Lines); абзацний відступ – п’ять знаків (1,25 см); верхнє і нижнє поле – 2 см., лівє – 3 см, правє – 1 см. Абзацний відступ має бути однаковим у всьому тексті і дорівнювати п’яти знакам (1,25 см).

Для написання реферату студент обов’язково має використати додаткові літературні джерела, а саме: монографії, наукові статті, опубліковані у періодичних наукових виданнях, сучасні статистичні та аналітичні матеріали та ін. Реферат комплектують у такій послідовності: титульна сторінка, основна частина, список літератури. Заголовки розділів пишуться великими літерами,

заголовки підрозділів – маленькими літерами (крім першої). Перелік літературних джерел - 10-15 позицій правильно бібліографічно оформлених в алфавітному порядку.

Перелік питань, які повинен засвоїти здобувач вищої освіти при вивченні навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1: Основні напрямки та концепції психотерапії

1. Основні аспекти психотерапії як методу лікування. Теоретичні основи психотерапії.

2. Варіанти класифікації систем, напрямків і методів психотерапії.

3. Сутність сучасного розуміння психотерапевтичного впливу.

4. Завдання психотерапевта.

5. Основні вимоги до психотерапевта.

6. Психодинамічна концепція З. Фрейда. Психодинамічна теорія Юнга. Психотерапевтичний процес, структура особистості, періоди життєвого циклу за Юнгом.

7. Загальна характеристика поведінкового напрямку в психотерапії. Основні поняття поведінкової психотерапії. Когнітивна психотерапія А. Бека.

8. Сучасний стан розвитку клієнт-центрованої терапії К. Роджерса. Теорія та практика психотерапевтичної роботи К. Роджерса.

9. Теоретико-методологічні засади гештальттерапії, основні принципи гештальттерапії. Терапевтичні стосунки в гештальттерапії.

10. Проблеми деонтології у психотерапії, етичні принципи психотерапевта. Етапи психотерапевтичного процесу. Психотерапевтичний контакт.

11. Способи вирішення і запобігання конфліктам. Комунікативна компетентність лікаря та її роль в ефективній і безконфліктній взаємодії з пацієнтом.

12. Розуміння структури особистості в клінічному процесі. Значення структури особистості для психотерапевтичного процесу.

13. Психологічні основи спілкування в лікувально-діагностичному процесі.

Змістовий модуль 2. Прикладні аспекти психотерапії

1. Психосоціальні взаємозв'язки в розвитку та збереженні болю. Коморбідність психалгій.

2. Прогресивна м'язова релаксація по Джекобсону.

3. Аутогенне тренування по Шульцу.

4. Психотерапія у комплексі паліативної допомоги при хронічному больовому синдромі.

5. Поняття та причини психотравми.

6. Ознаки психотравматизованих осіб.

7. Поняття посттравматичного стресового розладу, клінічні ознаки та методи лікування.

8. Поняття внутрішньої картини хвороби.

9. Психосоматичні розлади у практиці лікаря загальної практики, класифікація та характеристика.

10. Психосоматичні розлади у практиці лікаря загальної практики, принципи лікування та реабілітації.

11. Фактори, закономірності та періоди психічного розвитку особистості.

12. Особливості психотерапевтичної роботи з дітьми.
13. Музикотерапія, ігрова терапія, арттерапія.
14. Терапія творчим самовираженням, показання, успішність застосування методу.
15. Поняття неврозу, класифікація, клінічні прояви.
16. Особливості ведення хворих з нав'язливостями у загальній практиці.
17. Техніки, що використовуються для лікування фобій.
18. Особливості ведення пацієнтів із ятрофобією у роботі лікаря загальної практики.
19. Поняття «емоційного вигорання», його стадії та феномени.
20. Способи розуміння феномену емоційного вигорання і механізми «антивигорання».
21. Феномени контрперенесення (травматичного контрперенесення) та негативної емоційної реакції психотерапевта.
22. Поняття вторинної (делегована, секундарна, індукована) травматизації.
23. Поняття віктимізації психотерапевта.
24. Професійне вигорання лікаря загальної практики.
25. Психотерапія в роботі з синдромом емоційного вигорання.

Форма підсумкового контролю успішності навчання – залік.

Система поточного та підсумкового контролю.

Контрольні заходи оцінювання навчальної діяльності здобувачів вищої освіти включають поточний контроль знань, умінь і навичок.

Контрольні заходи базуються на принципах: відповідності стандартам вищої освіти; використання стандартизованої та уніфікованої системи діагностики, спрямованої на застосування знань; визначеності критерії оцінювання; об'єктивності та прозорості технології контролю.

Науково-педагогічний працівник обов'язково оцінює успішність здобувача вищої освіти на кожному занятті за 4-бальною (традиційною) шкалою. Критерії оцінювання визначені робочою навчальною програмою з дисципліни «Основи психотерапії в дитячому віці», яка затверджена на вченій раді медичного факультету ПДМУ.

Оцінка успішності є інтегрованою (оцінюються всі види роботи здобувачів освіти як під час підготовки до заняття, так і під час заняття) за критеріями, які доводяться до їх відома на початку вивчення дисципліни. Конвертація поточної оцінки встановленої за традиційною 4-бальною шкалою, в багатобальну на кожному занятті не проводиться.

Оцінка здобувача освіти відповідає відношенню встановленого при оцінюванні рівня сформованості професійних і загальних компетентностей до запланованих результатів навчання (у відсотках). При цьому використовуються стандартизовані узагальнені критерії оцінювання знань здобувачів вищої освіти (Таблиця 1).

Таблиця 1

Критерії оцінювання знань здобувачів освіти:

За 4-бальною шкалою	Оцінка в ЕКТС	Критерії оцінювання
5 (відмінно)	A	Здобувач освіти виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить та опрацьовує необхідну інформацію, вміє використовувати набуті знання і вміння для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує відповіді, самостійно розкриває власні обдарування і нахили, володіє не менш ніж 90% знань з теми як під час опитування, та усіх видів контролю.
4 (добре)	B	Здобувач освіти вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, вільно розв'язує вправи і задачі у стандартизованих ситуаціях, самостійно виправляє помилки, кількість яких незначна, володіє не менш ніж 85% знань з теми як під час опитування, та усіх видів контролю.
	C	Здобувач освіти вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом науково-педагогічного працівника, в цілому самостійно застосовувати її на практиці, контролювати власну діяльність; виправляти помилки, серед яких є суттєві, добирати аргументи для підтвердження думок, володіє не менш ніж 75% знань з теми як під час опитування, та усіх видів контролю.
3 (задовільно)	D	Здобувач освіти відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень з допомогою науково-педагогічного працівника може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, серед яких є значна кількість суттєвих, володіє не менш ніж 65% знань з теми як під час опитування, та усіх видів контролю.
	E	Здобувач освіти володіє навчальним матеріалом на рівні вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні. володіє не менш ніж 60% знань з теми як під час опитування, та усіх видів контролю.
2 (незадовільно)	FX	Здобувач освіти володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину матеріалу, володіє менш ніж 60% знань з теми як під час опитування, та усіх видів контролю.
	F	Здобувач освіти володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання і відтворення окремих фактів, елементів, володіє менш ніж 60% знань з теми як під час опитування, та усіх видів контролю.

Залік проводиться на останньому практичному занятті за результатами поточного оцінювання. Умовою отримання заліку є: відпрацювання всіх пропущених аудиторних занять; середня поточна оцінка з дисципліни не нижче «3,0».

Результат навчання оцінюється за двобальною шкалою (зараховано/не зараховано) та багатобальною шкалою. Середня оцінка за поточну діяльність конвертується у бали за 200-бальною шкалою, відповідно до таблиці (Таблиця 2).

Конвертація оцінки за традиційною 4-бальною шкалою у багатобальну (максимум 200 балів) проводиться лише після поточного заняття, яке передує підсумковому модульному контролю. Конвертація проводиться за таким алгоритмом:

а) підраховується середня оцінка студента за традиційною 4-бальною шкалою, отримана протягом поточних занять, що належать до цього модулю (з точністю до сотих балу);

б) для одержання конвертованої багатобальної сумарної оцінки поточної успішності за модуль середня оцінка, отримана за традиційною 4-бальною шкалою, помножується на коефіцієнт. Винятком є випадок, коли середня за традиційною 4-бальною шкалою оцінка становить 2 бали. У цьому разі студент отримує 0 балів за багатобальною шкалою;

в) середній бал поточної успішності розраховується на загальну кількість занять у модулі.

Максимальна кількість балів, яку може отримати здобувач освіти з дисципліни – 200. Мінімальна кількість балів, яку повинен набрати здобувач вищої освіти – 122.

Оцінювання індивідуальних завдань здобувача

Бали за індивідуальні завдання нараховуються здобувачеві лише за умов успішного їх виконання та захисту.

Кількість балів, яка нараховується за різні види індивідуальних завдань, залежить від їхнього обсягу та значимості. Вони додаються до суми балів, набраних студентом на заняттях під час поточної навчальної діяльності.

Оцінювання самостійної роботи здобувачів

Самостійна робота здобувачів, яка передбачена темою заняття поряд із аудиторною роботою, оцінюється під час поточного контролю теми на відповідному занятті.

Результат навчання – «середня оцінка з дисципліни» і «бали», які отримав здобувач вищої освіти, мають бути внесені в академічний журнал

У разі виконання здобувачем освіти умов отримання заліку, науково-педагогічний працівник виставляє у відомість підсумкового семестрового контролю та індивідуальний навчальний план студента «зараховано» і кількість балів, яку набрав здобувач вищої освіти за дисципліну.

У випадку, коли середня оцінка за дисципліну нижче «3,0», здобувач освіти не отримує залік. Викладач вносить у першу залікову відомість «не зараховано» і кількість балів яку набрав здобувач освіти за дисципліну. Викладач здає відомість у деканат в день останнього заняття. Здобувачі вищої освіти, які мають середню поточну оцінку з дисципліни нижче ніж «3,0», повинні ліквідувати академічну заборгованість до початку наступного семестру, в іншому випадку здобувач вищої освіти може бути відрахований, як такий що не виконав навчальний план.

Таблиця 2

Середній бал за поточну успішність (А)	Бали за поточну успішність з модуля (А * 24)	Бали за ПМК з модуля (А*16)	Бали за модуль та/або екзамен (А*24 + А*16)	Категорія ЄКТС	За 4-бальною шкалою
--	--	-----------------------------	---	----------------	---------------------

2	48	32	80	F FX	2 незадовільно		
2,1	50	34	84				
2,15	52	34	86				
2,2	53	35	88				
2,25	54	36	90				
2,3	55	37	92				
2,35	56	38	94				
2,4	58	38	96				
2,45	59	39	98				
2,5	60	40	100				
2,55	61	41	102				
2,6	62	42	104				
2,65	64	42	106				
2,7	65	43	108				
2,75	66	44	110				
2,8	67	45	112				
2,85	68	46	114				
2,9	70	46	116				
2,95	71	47	118				
3	72	50	122	E	3 задовільно		
3,05	73	50	123				
3,1	74	50	124				
3,15	76	50	126				
3,2	77	51	128				
3,25	78	52	130	D			
3,3	79	53	132				
3,35	80	54	134				
3,4	82	54	136				
3,45	83	55	138				
3,5	84	56	140				
3,55	85	57	142				
3,6	86	58	144	C	4 добре		
3,65	88	58	146				
3,7	89	59	148				
3,75	90	60	150				
3,8	91	61	152				
3,85	92	62	154				
3,9	94	62	156				
3,95	95	63	158				
4	96	64	160			B	
4,05	97	65	162				
4,1	98	66	164				
4,15	100	66	166				
4,2	101	67	168				
4,25	102	68	170				
4,3	103	69	172				
4,35	104	70	174				
4,4	106	70	176				

4,45	107	71	178		
4,5	108	72	180	А	5 відмінно
4,55	109	73	182		
4,6	110	74	184		
4,65	112	74	186		
4,7	113	75	188		
4,75	114	76	190		
4,8	115	77	192		
4,85	116	78	194		
4,9	118	78	196		
4,95	119	79	198		
5	120	80	200		

Методи навчання

У процесі викладання дисципліни застосовуються різні методи навчання:

- за джерелом інформації та формування умінь і навичок: вербальні, наочні та практичні.
- в залежності від основних дидактичних завдань: отримання нових знань, формування вмінь та навичок, перевірки й оцінки знань, а також
- усне обговорення питань теми із залученням більшої частини здобувачів групи;
- бліц-опитування;
- дискусії з проблемних ситуацій;
- реферативні виступи;
- тестування в письмовій формі;
- виконання письмових завдань тощо.

Результат самостійної позааудиторної роботи здобувача відтворюється у формі представлення стендових доповідей або захисту реферативних робіт.

Оцінка успішності студента з дисципліни є рейтинговою і виставляється за багатобальною шкалою.

Кількість балів за дисципліну розглядається як сумарний бал, що включає поточну успішність, додаткові бали за виконання індивідуальної роботи.

Форми та методи оцінювання

Контрольні заходи оцінювання навчальної діяльності визначають відповідність рівня набутих здобувачами знань і умінь, сформованих компетентностей вимогам освітньої програми і здійснюються з метою визначення рівня сформованості дисциплінарних компетентностей та відповідних результатів навчання, що передбачені робочою програмою навчальної дисципліни.

Контрольні заходи базуються на принципах: відповідності стандартам вищої освіти; використання стандартизованої та уніфікованої системи діагностики, спрямованої на застосування знань; визначеності критеріїв оцінювання; об'єктивності та прозорості технології контролю, дотримання правил академічної доброчесності.

Підсумкове оцінювання результатів навчання з дисципліни здійснюється за єдиною 200-бальною шкалою. Оцінка здобувача освіти відповідає відношенню

встановленого при оцінюванні рівня сформованості професійних і загальних компетентностей до запланованих результатів навчання.

Оцінювання поточних результатів навчання

Оцінювання поточної навчальної діяльності проводиться науково-педагогічними працівниками під час практичних занять. Основна мета поточного контролю – забезпечення зворотного зв'язку між науково-педагогічним працівником та здобувачем вищої освіти у процесі навчання і формування навчальної мотивації здобувачів вищої освіти. Інформація, одержана при поточному контролі, використовується як науково-педагогічним працівником – для коригування технологій, методів і засобів навчання, так і здобувачами вищої освіти – для планування самостійної роботи.

Поточний контроль проводиться у формі *усного опитування, вирішення ситуаційних завдань, письмового контролю, письмового та програмного комп'ютерного тестування на практичних заняттях, дискусії, тощо.*

Підсумковий залік – форма підсумкового контролю, що полягає в оцінці засвоєння здобувачами вищої освіти навчального матеріалу виключно на підставі результатів виконання ним певних видів робіт на практичних заняттях. Підсумковий залік з дисципліни проводиться після закінчення її вивчення, до початку екзаменаційної сесії. Залік приймають науково-педагогічні працівники (педагогічні), які проводили практичні заняття з дисципліни, або читали лекції з дисципліни.

Методичне забезпечення

1. Плани практичних занять з дисципліни.
2. Методичні вказівки для самостійної роботи студентів під час підготовки до практичного заняття та на занятті.
3. Питання та завдання для поточного контролю знань і вмінь здобувачів.
4. Тестові завдання з дисципліни II рівня.
5. Ситуаційні задачі з дисципліни II рівня.
6. Навчальний атлас експериментальних методів дослідження психічної діяльності людини.
7. Навчальні фільми.

Рекомендована література

Базова:

1. Основи психотерапії: навчальний посібник. / Седих К.В., Фільц О.О., Банцер В.І. – К.: «Академвидав», 2017. – 192 с.
2. Основи психотерапії: навч. посіб / М. І. Мушкевич, С. Є. Чагарна; за ред. М. І. Мушкевич. – Вид. 3-тє. – Луцьк: Вежа-Друк, 2017. – 420 с.

Допоміжна:

1. Карпенко Є. Методи сучасної психотерапії: навч. посібник. – Дрогобич : Посвіт, 2015. – 116 с.
2. Вступ у когнітивно-поведінкову терапію. Дейвід Вестбрук, Гелен Кеннерлі, Джоан Кірк. – Львів: Свічадо, 2014. – 420 с.
3. Схема-терапія: модель роботи з частками. Арнод Арнц, Гітта Якоб. – Львів: Свічадо, 2014. – 264 с.

4. Основи травмофокусованої психотерапії. Джон Брієр, Кетрін Скотт.– Львів: Свічадо, 2015. – 448 с.

5. Психотерапія з дітьми та підлітками, які пережили травму та втрату. Джудіт Коен, Антоні Маннаріно, Естер Деблінджер. – Львів: Свічадо, 2016. – 264 с.

Інформаційні ресурси

1. <http://www.5port.ru/psychotherapy> – література з психотерапії доступна для скачування

2. Електронна бібліотека Національної бібліотеки України ім.В.І.Вернадського (www.nbuv.gov.ua);

3. www.psylib.kiev.ua – он-лайн бібліотека

4. https://pidruchniki.com/11510225/psihologiya/literatura_psihoterapiya - Навчальні матеріали онлайн.

Розробник (розробники): доцент закладу вищої освіти Вадим РУДЬ, к.мед.н., асистент Павло КИДОНЬ, к.мед.н., асистент Володимир БОРИСЕНКО.